

TZ: V centru – Jesenický umělecký, literární a hudební festival se koná od 20. do 22. září 2019 již počtvrté.

Úvodní informace

„V centru“ je česko-německá umělecká a kulturní iniciativa.

Umělci, spisovatelé a hudebníci otevírají společně s místními obyvateli v Jeseníkách prostor, kde se lze setkávat a nahlížet na bývalé Sudety nově také z pohledu kultury. Hlavními tématy akcí, které překračují hranice jednotlivých oborů či generací, jsou dějiny příhraničního regionu plně proměně, ale také ústřední témata ze sociální oblasti či ekologie, kterými se bez ohledu na hranice zabýváme ve svém vlastním prostoru my všichni.

Úvodní akce k festivalu *V centru* na podzim 2016 spolu s festivaly v letech 2017 a 2018 ukázaly, jak velký je zájem účastníků a návštěvníků na německé i české straně o prohlubování povědomí a o znovuobjevování kulturní identity, kterou v sobě nese sousedství Němců a Čechů utvářené po staletí. Cílem je, aby se síť vzájemných propojení mezi mnoha aktéry festivalu rozvíjela i nadále a otevřela v příštích letech nové cesty česko-německé spolupráce.

Jesenický region dříve hrával důležitou roli v dějinách střední Evropy. Dnes představuje – především pro mladší generaci – většinou jen neznámý kout na mapě. Po vyhlazení a vyhnání sudetských Němců a téměř kompletní výměně obyvatel při novém osídlování lidmi různého původu došlo ke ztrátě velké části kulturní identity a také ke ztrátě povědomí o historicky utvářené identitě regionu. Prázdné domy s pokoji naplněnými dějinami, okna beze skel jako výhledy do fantazie, staré dveře vedoucí do světa zítřka: když projíždíte krajinou Jesenicka v České republice, tam, kde je země ze tří stran sevřená Polskem a kde kdysi žilo z velké části pouze německy hovořící obyvatelstvo, nelze si nevšimnout polorozpadlých fabrik, opuštěných domů a vil. Staré, z části stále nádherné stavby, které popouzí imaginaci v tónech melancholie, ale i úžasu a okouzlení: komu patřily tyto budovy? Jaká historie se skrývá v architektuře? A hlavně: jakou budoucnostní lze vytvořit?

V této souvislosti představuje pořádání festivalu spolu s umělci, spisovateli a hudebníky z různých kultur výzvu a zároveň šanci, že zde na daném místě dojde k setkáním zaměřeným na budoucnost a že se podaří rozvíjet dlouhodobě zaměřené projekty, které umožní polemiku o daných tématech a spolupráci s místními aktéry. Již dnes se ukazuje, že v srdci Evropy dokážeme prostřednictvím umění a kultury nalézat společnou řeč a že jsme schopni překonávat emoční bariéry a předsudky na všech stranách. Díky uplynulým ročníkům festivalu vznikla přátelství překračující hranice, přátelství, která začala polemikou na poli kultury a vyústila v setkávání lidských bytostí, střetávání s trvalým nasměrováním do budoucnosti.

Im Zentrum 2019 \ V centru 2019

Letošní festival se bude poprvé konat v městečku Jeseník/Freiwaldau. Středem zájmu se stane prázdný dům (bývalá městská knihovna), jehož vnitřek i vnější prostor přetvoříme uměleckými počiny a oživíme výstavami, workshopy a různými setkáními. Další částí programu se budou odehrávat na veřejných místech určených pro kulturní akce v rámci města Jeseník, některé projekty se uskuteční jak ve městě, tak i v příměstské krajině.

Protagonisté jsou většinou s regionem a jeho dějinami plnými zvrátů biograficky či vnitřně propojeni. Několik prací zůstane na místě trvale a vytvoří nová místa, která se budou moci stát pro místní obyvatele prostorem identifikace a umožní jim začít se dívat na své okolí jinými očima.

Program

Budova bývalé knihovny; 21.9. a 22.10.2019, 10.00–22.00

Lipovská 296/10, Jeseník

- Lucia Dellefant, (Mnichov), „Náš dům“, participativní projekt pro město Jeseník, www.dellefant.de
Vzbudit chuť utvářet vlastní životní prostor, vytvářet více prostoru pro diskuzi a tvorbu názorů a také větší akceptaci politických procesů, v tom spočívá budoucnost atraktivních měst. S takovým požadavkem vystoupí umělkyně v tomto okresním městě a navrhne participativní projekt na rozhraní umění a politiky: občané Jeseníku budou pozváni, a by rozhodovali a hlasovali o budoucnosti bývalé městské knihovny. „Náš dům“ představuje základní demokratický proces, v němž občané, mimo rozhodovací pravomoc městské rady, budou moci vznášet vlastní návrhy ohledně dalšího využití budovy knihovny a následně společně uskutečnit rozhodnutí, kdo tyto prostory bude moci využívat. O průběhu politického procesu bude již během festivalu informovat multifunkční mobilní plastika, která později poslouží jako veřejný sběrný box pro jednotlivé návrhy a hlasovací lístky.
- Andrea Demek (Jeseník), „Laboratoř/ Labor“
Sochařská laboratoř nám umožní vnořit se do hapticky vizuální souhry materiálů, forem a struktur. Taková „výbava“ umožní vytvářet sochy, objekty a instalace z tradičních i netradičních surovin jako je dřevo, pře kližka, molitan, korek, umělá hmota, guma, provazy, nebo netkané textilie atd. Pro festival „V centru“ bude sochařská laboratoř tématizovat architekturu Jeseníků a jejich archetypy, stavět malá městečka a vytvářet poklidnou venkovskou krajinu, nečekaná spojení a sousedství, nebo se jen prostě dotýkat forem, barev a materiálů a spojovat je do větších celků...
- Thomas Gerstmeir a Merian Teutsch (Mnichov, umění a architektura), přeměnění fasády bývalé městské knihovny v „kokon“, <http://gj-a.de>
Česko se mění. Jeseník se mění. Budova bývalé knihovny je k dispozici pro nové využití a v současné době slouží jako centrální bod kulturního festivalu „V centru“.
Kam povede cesta? Kde se nacházejí priority územního plánování města, obyvatel, ekonomiky? Exmplární proměna tohoto domu vyvolá spoustu otázek, rozvíří prach, nutně proti sobě postaví potřeby, požadavky a přání. Je ovšem jasné, že koberec, který v knihovně ležel řadu let, musí pryč, i když odvedl dobrou službu. Prochazený, starý a zaprášený, tak jak je, ho architekti Gerstmeir a Teutsch rozstříhají na pásy, pak ho znovu sestaví a zavěsí na fasádu, umístí ven to, co bylo vevnitř, jako druhou kůži, jako kokon. Minulost jako základ budoucnosti.
- Jakub Čermák / Depresivní děti touží po penězích: "Bordel de l'amour"
Na jeden den Jakub Čermák, divadelní herec, režisér a filmař, přemění se svým souborem suterén a sklad bývalé městské knihovny v bordel a pozve návštěvníky, aby prožili mnoho aspektů lásky. Smyslná interaktivní hra si již získala velké nadšení v Praze.
- GÆG (global aesthetic genetics) Wolfgang Aichner a Thomas Huber 2017/18, krátký film 33 min 4K – příběh fiktivních agentů „linear – the pen men continue“
<https://www.youtube.com/watch?v=7NyZivkrDps>

Příběh fiktivních agentů: l i n e a r _ _ t h e _ p e n _ m e n _ c o n t i n u e _ _

V roce 2017 zrealizovalo mnichovské umělecké duo GÆG intervenci s nejistým výsledkem, projekt odehrávající se na středozápadě USA a v pravém slova smyslu překračující hranice, originální, drzí i šarmantní, pokud jde o náročnost provedení – ovšem také navýsost aktuální v časech vášnivých politických diskuzí o nezastavitelných migračních prouděch, neonacionalistických tendencích, strachu z negativních dopadů globalizace ...

Více než tři týdny projížděli Wolfgang Aichner spolu s Thomasem Huberem bezohledu na počasí proměnlivou krajinou, podél toků řek, pouštními oblastmi, přes hory a osady – a to vždy korektně oděni v obleku a s kravatou. S sebou měli obrovitánskou tužku, kterou na zem kreslili velký uzavřený obdélník s obvodem přes 600 km, aby, jak se dalo očividně vytušit, vyznačili půdorys nového státu ve státě. Ironii a absurdnost tohoto počínu lze jen stěží překonat, zvláště když se odehrává daleko od informované veřejnosti a navíc uprostřed středozápadu Donalda Trumpa. V průběhu celé akce prožívali oba umělci pocitu podivnosti a neskutečnosti. Filmovali se navzájem a postupně se z nich stávali herci intuitivně se odvíjejícího příběhu, z něhož se vynořila představa stát se součástí videohry.

Filmovou dokumentaci posléze doplnila digitální animace a fiktivní dialogy postsynchrony ve scénách, ve kterých duo GÆG náhodně narazilo na jiné lidi. Nakreslená hranice není viditelná přímo v daných místech, ale přes GPR Tracking na digitální kartě na webové stránce projektu.

www.linear2017.org

- Henning Koepke (Mnichov), fotografie architektury ve stylu Bauhausu v Brně a okolí, www.henningkoepke.de

Při setkání s fotografiemi architektury ho nejvíce fascinovala čistota, nekompromisnost a přísné linie budov klasické moderny 20. let minulého století.

Svoji výstavu na festivalu *V centru/Im Zentrum* věnuje Henning Koepke výročí Bauhausu a architektuře, která v tomto slohu vznikla v Brně. Fotomotivy, které pečlivě vyhledal přímo na místě, názorně dokládají, že brněnská oblast byla ve dvacátých a na počátku třicátých let přinejmenším stejně moderní jako Bauhaus směrem dál na západ. Ne náhodou stojí jedno z nejproslulejších děl Ludwiga Miese v Brně: vila Tugendhat (v současné době kulturní dědictví). V Brně se nachází téměř sto staveb klasické moderny. Po vzniku Československé republiky v roce 1918 se "předměstí Vídně" chtělo stát metropolí, mladí architekti z Vídně a Prahy vycítili šanci, přijeli a dobrých deset let formovali město ve stylu funkcionalismu.

- Isolde Ohlbaum (Mnichov), fotografie

Archiv Isolde Ohlbaum, který vznikl přes čtyřicet let, obsahuje velký počet obrazových publikací a „opravdovou encyklopedii duchovního života“, jejíž významnou součástí jsou portréty renomovaných mezinárodních autorů, mezi nimi 21 nositelů Nobelovy ceny. Mnichovská fotografka se sudetoněmeckými kořeny (matka pochází z Liberce/Reichenberg, otec z Jeseníku/Freiwaldau) se proslavila i za hranicemi Německa, ale v České republice vystaví výběr ze svých prací poprvé, přestože jí před aparátem pózovala řada významných českých literárních osobností jako např. Jan Skácel, Jaroslav Rudiš, Ivan Klíma, Libuše Moníková, Pavel Kohout, Kateřina Tučková, Petr Hruška, Radka Denemarková, Peter Demetz, Ivan Binar, Jáchym Topol, Tomáš Sedláček a další. V rámci jeseníckého festivalu „V centru“ nám téměř 60 portrétů spisovatelů a umělců z Čech – nebo zde narozených jako v případě Otfrieda Preußlera, Janosche, Dietera Hildebrandta, Eriky Pedretti, Barbary König, Helmuta Karaska, Hanse Traxlera, Gudrun Pausewang, Franze Fühmanna či Lore Lorentz – přiblíží svět literatury a příběhy česko-německých setkání.

www.ohlbaum.de

- Filip Raif (Jeseník), „Herta“ – ilustrace a texty jedné pamětnice

Jesenický ilustrátor se ve svých pracích zaměřuje na (zapomenuté) osobnosti, které kdysi na Jeseníku žily a/nebo ho výrazně ovlivnily. Jeho plakáty, edice a pohlednice jsou nakažlivé barevností kreseb a mixem nostalgie a komiksu, často protkaným vzpomínkami pamětníků. Hlavní postava Herta, která letos oslavila 99. narozeniny, dodala podklady pro zformování prostoru a pro cestu časem do krajiny dvacátých a třicátých let.

- Frank Sauer (Mnichov), „Co se skrývá za vraty?“, zvuková, literární a fotografická instalace o jesenícké rodině Raymannových

Již počtvrté se v rámci festivalu „V centru“ vydává Frank Sauer spolu se Státním okresním archivem v Jeseníku po stopách zapomenutých příběhů a obyvatel zraněného jeseníckého regionu, aby jim vdechnul nový život. Ve zvukové, literární a fotografické instalaci budou obyvatelé Jeseníku vyprávět o životě rodiny Raymannových, která město „Freiwaldau“ v 19. století výrazně ovlivnila v mnoha různých funkcích. Formálně budou příběhy inscenovány jako poetická sbírka se sérií fotografií garážových vrat, která zároveň vyvolává otázku: „Co se skrývá za barevnými vraty?“ V duchu hesla hnutí *arte povera* „všednost je důležitá“ povýší jesenícké garáže na estetický stylistický prostředek a stanou se metaforou skrytého poselství.

- Státní okresní archiv Jeseník, dokumentace města Jeseník

- Mediální workshop se studenty gymnázia Lappersdorf (D) a gymnázia Jeseník na téma „Příběhy z pohraničí“, pod vedením nadace Zuhören/Bayerischer Rundfunk

V rámci festivalu proběhne mediální workshop, na němž bude skupina německých a českých studentů konstruovat multimediální příběhy (video, audia) – půjde o mezikulturní výměnu stop, které zanechaly dějiny plné zvrátů v příhraničním regionu Jesenicka. Spolupráce gymnázia Lappersdorf (u Řezna) s gymnáziem Jeseník.

- Studenten zeigen Architekturentwürfe für den öffentlichen Raum Jeseník
- Studenti prezentují architektonické návrhy určené pro veřejný prostor v Jeseníku

Park vedle budovy bývalé knihovny Lipovská 296/10, Jeseník

Veřejný prostor

- REZ (Praha/Jeseníky), úprava parku vedle budovy bývalé knihovny.
"Lelkovadlo"

I když nenabízí víc než jen pár polorozpadlých laviček a většinou se používá pouze jako průchod pro pěší, přesto si tento parčík oblíbilo hodně mladých lidí – potkají tu jeden druhého, pokecají spolu, poflakují se ... proto také umělecká a architektonická skupina REZ nazvala svou multifunkční skulpturu „lelkovadlo“. Má totiž v úmyslu park oživit a udělat z něj místo, kde se vám bude chtít jen tak se zastavit.

Divadlo Petra Bezruče;

28. října 880/16, Jeseník
otevření 20. 9. v 17.00

Kabaret (20. 9. ve 20:00)

- **To téma - Cit und Gefühl**
s Romanem Horákem (D/CZ), performerem, mimem/tanečníkem, hudebníkem/ Svenem Ofnerem (D), textařem, zpěvákem, performerem / Philippem Schenkerem (CH), performerem, hudebníkem, režisérem / Markétou Richterovou (A/CZ), performerkou), <https://de-de.facebook.com/deczkabarett/>

Česko-německý nabroušený kabaret s jazykovými přestřelkami a příjemně dráždivou kulturní harmonií. První česko-německý kabaret přímo z Prahy, který nemilosrdně a s totálním osobním nasazením vdivokých a něžných jazykových šarvátkách zkoumá následující: Takže, proč tady vůbec žijeme spolu, hm, už víc než tisíc let?! V česko-německém kontextu zkoumáme svéhavými metodami zlomyslné, láskyplné i vtipné otázky týkající se našeho identitárního mixu. Ne, zde nejde o politizaci, ale o překvapující a zjevné kultivování mezinárodních relationships CZ – D – A – CH! Osobnější a citlivější už diplomacie opravdu být nemůže!

Nová knihovna. 14.00 -18.00

Vincence Priessnitz v Jeseníku, 28. října 880/16, 790 01 Jeseník

Čtení

- Jaroslav Rudiš (Praha, Berlín), <http://rudis.cz>
Jaroslav Rudiš přečte ze svého románu „Český ráj/Böhmisches Paradies“, který se v Česku řadí k bestsellerům. Humorně, ironicky, důvtipně a zároveň s citem pro současnost popisuje radosti a strasti mužského světa, tak jak jej zažil a napsal v sauně ve svém rodném kraji.
- Jaromír Typlt, autor (Praha), www.typlt.cz/de/tjf-bio
und Michal Rataj, hudebník (Praha), <http://michalrataj.com>
Škrábanice – Scribbles – německy „Die Kratzer“ je improvizovaná společná hra českého hudebníka a skladatele Michala Rataje s básníkem a performerem Jaromírem Týpitem. Poprvé ji hráli v červnu 2009 v Praze. Hra vychází

z představy „zvukově zpracovaného manuskriptu“. První neurčitá spojení zvuků a slov vedou přes zkracování až k hotovým větám a poetickým fragmentům – a zase nazpět.

- Kateřina Tučková (Brno), www.katerina-tuckova.cz/Deutsch/Deutsch.html
a Simone Kucher (Berlín), www.simonekucher.de/
BÍLÁ VODA (Weisswasser) – Čerstvě dokončená kniha **Kateřiny Tučkové** je inspirována událostmi, které se staly v malé pohraniční obci Bílá Voda na Jesenicku. Dramatický osud internovaných řeholnic, které v této obci strávily čtyři desítky let během komunistického režimu, objevuje hrdinka Lena, která přitom zjišťuje, že katolická církev se s ženskou otázkou ani na počátku 21. století zdaleka nevyrovнала.
V rozhlasové hře „Der Stim me ihren Ort zurück“ (Ať hlas získá zpět své místo) proplétá **Simone Kucher** osud jedné americké rodiny politickými událostmi 20. století a zároveň otevírá otázky týkající se pravdy a lži, zapomínání a vzpomínek, mlčení a mluvení. Vše začíná zvukovým dokumentem s jistým hlasem. Podobá se hlasu dědečka hlavní postavy, která se vydává po stopách své historie.
- Moderátorka Verena Nolte, Kulturallmende (Mnichov)
Verena Nolte studovala jazyky a literaturu v Paříži, Londýně a Berlíně, kde zakončila studium na Freie Universität titulem Magister Artium. Pracovala jako překladatelka, redaktorka a autorka. Několik let pracovala pro odbor kultury města Mnichova v mezinárodní kulturní výměně a současně vedla Vilu Waldberta, mezinárodní dům umělců města Mnichova u Starnberského jezera. Jako kurátorka mezinárodních uměleckých a literárních projektů založila v roce 2011 obecně prospěšnou společnost Kulturallmende, se kterou od té doby iniciovala a uskutečnila mnoho mezinárodních literárních a uměleckých projektů, mj. na Ukrajině a v dalších zemích východní a jihovýchodní Evropy.

Jeseník, Kongresový sál , 21. 9. ve 20:00
Priessnitzova 299, Jeseník

Koncert

- **Kafka Band (CZ)**, <https://de-de.facebook.com/kafkadieband/>
Česká kultovní kapela proměnila „Ameriku“, pozdní román Franze Kafky, v gesamt-kunstwerk, a to spojením textu, komiksu a hudby v jeden celek. Po velikém úspěchu „Zámku“ teď kapela sklízí na českých i německých jevištích vynikající kritické ohlasy také s „Amerikou“.
<https://www.youtube.com/watch?v=TNiOewH3gic>
https://www.youtube.com/watch?v=hG_UlhBvXbs
https://www.youtube.com/watch?v=fymn_pdlXW8&list=RDhG_UlhBvXbs&index=2

Procházka městem, neděle 22. 9., 10:00-13:00

- **Sara Wahaiishi (Jeseník, architektka, <https://www.sarawahaiishi.com/about>)** má na starosti architektonický vývoj města. Představí nám „zapomenuté“ zelené plochy a jejich dřívější i budoucí význam. Procházka za doprovodu architektů, hudebníků, umělců a místních aktivistů.

Vedoucí projektu a kurátorky

Dr. phil. Serafine Lindemann je nezávislá kurátorka, autorka a iniciátorka řady různých mezioborových projektů, kulturní platformy artcircolo a spolku Pilotraum01. Od roku 1989 se podílí na mezinárodním a experimentálním programu zaměřeném na umění, dialog a výstavy, a to především v oblasti komplexních témat jako je voda, zdroje, kulturní identity a procesy společenské změny. Těžšíště jejích aktivit tvoří mezikulturní projekty a rozvoj konceptů ve spolupráci s experty z oblasti umění a kultury, vědy a životního prostředí, technologií a ekonomie – např. v Číně, Eritreji, Rusku, na Kubě a v celé Evropě, mj. i v České republice. Z referencí uvedme řadu akcí overtures, několikrát prezentovanou na ars electronica v Linci (AT), na Transmediale v

Berlíně (DE), na bienále v Benátkách (IT) a v Havaně (CU). V Česku iniciovala a realizovala v roce 1993 ve spolupráci s Jiřím a Bettinou Lobkowiczovými sérii mezinárodních výstav "Mnichov-Mělník", které probíhaly na zámku Mělník (CZ) až do roku 1997 a v Mnichově do roku 1995.

MgA. Zdeňka Morávková PhD. je kurátorka malého sakrálního prostoru kapličky na Zálesí. Pracovala jako kurátorka pro edukační činnost v Národní galerii v Praze, kde vytvářela programy pro veřejnost. Na Jesenicku žije 10 let a založila zde občanské sdružení Světakraj, jehož úkolem je "vytvářet prostor pro setkávání lidí prostřednictvím kulturních, zážitkových a vzdělávacích akcí. Do komunity, ve které působíme, přinášíme přesvědčení, že se věci dají pozitivně ovlivňovat. Pořádáme akce a projekty, které navazují na místní kulturu, respektují krajinu, podporují lokální soběstačnost a vedou k posílení mezilidských vztahů." V současné době je Zdeňka Morávková zodpovědná za program v Tančárně v Račím údolí. Tančárna (Georgs-Halle) je původní německá secesní stavba, která prošla kompletní rekonstrukcí a v srpnu 2015 byla znovu otevřena.

Překlad

Mgr. Petra Mačková vystudovala germanistiku a klasickou filologii na Univerzitě Palackého v Olomouci. Na Jesenicku žije 12 let. Podílí se na práci spolku Stará vlast – noví přátelé (Förderkreis Alte Heimat – neue Freunde), jehož snahou je podpora česko-německého dialogu na nejrůznějších úrovních (od přátelských vztahů mezi jednotlivci až po navazování oficiálních kontaktů na úrovni jednotlivých obcí) a vytváření mezinárodních spojníc založených na pohledu směrem do budoucnosti. Věnuje se také výuce německého jazyka.